

Hugo Bouter

Het manna in de woestijn

'De Israëlieten begonnen weer te jammeren en zeiden: Wie geeft ons vlees te eten? (...) er is in het geheel niets, wij krijgen alleen dit man te zien. Het man nu leek op korianderzaad en het zag er uit als balsemhars (...) en de smaak ervan was als van oliegebak; telkens wanneer des nachts de dauw op de legerplaats neerdaalde, daalde ook het man daarop neder'.

Numeri 11:4-9

'Maar zij bleven verder tegen Hem zondigen, zij waren in de wildernis weerspanning tegen de Allerhoogste; zij verzochten God in hun hart door spijze te vragen naar hun lust; zij spraken tegen God, zij zeiden: Kan God een dis aanrichten in de woestijn? (...) Toen gebod Hij de wolken daarboven en opende de deuren des hemels; Hij deed manna tot spijze op hen regenen, en schonk hun hemelkoren; brood der engelen at ieder, Hij zond hun teerkost tot verzadiging'.

Psalm 78:17-25

Een tafel in de woestijn

Van de berg Sinai trokken de Israëlieten in noordelijke richting naar de woestijn Paran: dat betekent 'uithollingen', die ontstonden door de beken in de regentijd. Deze woestijn lag ten zuiden van Kanaän en hier bevond zich ook Kades, een bekende pleisterplaats aan de grens van Edom, waar de verspieders verslag uitbrachten van hun verkenningstocht naar het Beloofde Land (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26; 20:1,14,16,22). De woestijn is altijd het toneel van verzoeking en beproeving, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Hier wordt Gods volk getest of het in Zijn wegen wandelt of niet. Hier is het volkomen afhankelijk van Zijn zorg en zegen, van Zijn bewaring en leiding.

Door iedere dag het manna te geven wilde God Zijn volk beproeven of het werkelijk gehoorzaam zou zijn (Ex. 16:4). Uit het vervolg van Exodus 16 blijkt direct al dat dit niet het geval was. Want er waren Israëlieten die het manna wilden bewaren tot de volgende dag; en op de sabbat waren er sommigen die in strijd met het gebod heengingen om wat te verzamelen. Kan God een dis aanrichten in de woestijn? Is Hij in staat te zorgen voor het volk dat Hij heeft verlost uit de slavernij van Egypte. Zou

Zijn hand niet te kort zijn om dat veertig jaar lang te doen? Het ongeloof wijst hulp van boven bij voorbaat af. Wij zien dan ook dat het volk liever klaagde en jammerde en mopperde. Het verzette zich tegen God en tegen zijn gezalfde leider, Mozes, de man Gods. Mozes is een type van Christus als de Leidsman ten leven, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hand. 3:15; Hebr. 12:2).

Zo leerde het volk zichzelf kennen in de woestijn, maar het leerde ook zijn God kennen (Deut. 8:2-5, 14-16). God toonde hun Zijn heiligheid en gerechtigheid, maar ook Zijn genade en barmhartigheid. Dat blijkt telkens weer uit de verslagen van de woestijnreis in Exodus en Numeri. In Exodus 16, vóór de verbondssluiting bij de berg Sinai, zien wij vooral Gods *goedgunstigheid*. Het volk ontving brood en vlees in overvloed — het manna en de kwakkels — zonder dat hun gemor geoordeeld werd. In Numeri 11 staat Gods *gerechtigheid* op de voorgrond: daar werd hun gulzigheid streng bestraft en stierven er velen terwijl het vlees van de kwakkels nog tussen hun tanden was.

Het brood uit de hemel

De geschiedenis van het manna, het hemelkoren, is bijzonder leerzaam. Het volk Israël werd hiermee dagelijks gespijzigd op de lange reis door de woestijn. Zij aten hiervan als leden van het volk van God (zij het dat hun verbinding met God vaak van *uiterlijke* aard was). Welnu, zo hebben wij als kinderen van God elke dag behoefte aan het wáre manna, het brood dat ons telkens weer geestelijk sterkt. Elke dag moeten wij leren in afhankelijkheid van God te leven en naar Zijn Woord te luisteren (Deut. 8:3; Matt. 4:4). Elke dag moeten wij ons opnieuw voeden met Christus als de ware, afhankelijke Mens. Want het manna spreekt van Christus als Degene die uit de hemel is neergedaald, de hemelse Mens die als Vreemdeling hier op aarde heeft gewandeld en volkomen was toegewijd aan Zijn Vader. Wanneer wij ons met Hem bezighouden in Zijn vernedering, zoals dat in de Schrift wordt getekend, dan ontvangen wij de kracht om Hem na te volgen en onze wandel hier in Zijn voetspoor voort te zetten.

Het manna was het voedsel in de woestijn, zoals de opbrengst van het land ('het overjarige koren', Joz. 5:12 SV) het voedsel was in Kanaän. In welke omstandigheden wij ons ook bevinden, hetzij in de verschillende situaties van het leven hier op aarde, hetzij als levend in het genot van onze geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten, Christus blijft steeds het voedsel voor ons hart. Enerzijds voeden wij ons met Hem als Degene die op aarde is neergedaald (zo zien wij Hem in de evangeliën), anderzijds is Hij onze levenskracht als de verheerlijkte Mens in de hemel (denk met name aan de brieven van Paulus).

Ik wil er terloops op wijzen dat de Heer Jezus in Johannes 6 Zijn hele levensgang tekent: Zijn neerdalen uit de hemel, Zijn gaan in de dood en zelfs Zijn verhoging in de hemel (Joh. 6:62). De beschrijving van het manna in het Oude Testament is ongetwijfeld mede bedoeld om ons iets te leren over het wáre manna, om meer te vertellen over *Christus* als het brood des levens. Dit is in Johannes 6 echter niet aan de orde: de Heer wijst daar juist op de tégenstelling tussen het manna, dat vergankelijk was, en Zijn Persoon als *het levende brood* uit de hemel.

Typologische lessen i.v.m. de beschrijving van het manna in het Oude Testament

Wij lezen in Exodus 16:13-14 en Numeri 11:9, dat het manna 's nachts neerdaalde met de dauw. Zo is Christus in de wereld gekomen terwijl het nacht was, en Hij kwam om licht en leven te brengen. De dauw spreekt altijd van hemelse zegen, van leven en lavenis (Gen. 27:39; Deut. 33:13,28; Ps. 133:3). Het manna zelf was fijn als de rijm, fijne ijskristallen die ontstaan als de dauw bevroest. Het leven van Christus in Zijn vernedering op aarde vertoonde geen oneffenheden, het was fijn, teer en schoon. De Vader vond in Hem Zijn welbehagen. In Psalm 78 wordt het manna ook het brood der engelen, of het brood der machtigen genoemd. De engelen hebben vol bewondering het leven van Christus op aarde gezien. Engelen bezongen Zijn geboorte, engelen dienden Hem in de woestijn, engelen waren getuige van Zijn opstanding en van Zijn hemelvaart. En zij zijn nog steeds begerig om een blik te werpen in de dingen die te maken hebben met het lijden van Christus en de heerlijkheden daarna (1 Petr. 1:11-12). Zouden wij het manna dan minachten?

De kleur van het manna was wit als korianderzaad (Ex. 16:31). Dit wijst op de volkomen reinheid en heiligheid van het leven van Christus. Hij openbaarde volmaakte liefde in een wereld vol zonde, maar tegelijkertijd bewaarde Hij een volstrekte afzondering van het kwaad dat in de wereld was. Zijn leven was ook een vruchtbaar leven, het droeg rijke vrucht voor God. Korianderzaad was een rond aromatisch zaad. Het leven van Christus was tot een liefelijke reuk voor God. Numeri 11:7 voegt eraan toe dat het manna er ook uitzag als 'balsemhars', en zo was ook het leven van Christus welriekend en kostbaar. Voor het natuurlijk oog bezat het echter weinig aantrekkelijks (vgl. Jes. 53:2). Het morrende volk gaf de voorkeur aan het voedsel van Egypte (Num. 11:5; 21:5).

De smaak van het manna was als die van een *honingkoek* (Ex. 16:31), als van oliegebak (Num. 11:8). In het land Kanaän was de honing overvloedig voorhanden — het was een land vloeiende van melk en honing — maar God gaf Zijn volk in de woestijn al een voorsmaak daarvan. De honing is een beeld van de zoetheid van natuurlijke banden (die een gevaar kunnen zijn voor volkomen toewijding aan God; daarom werd de honing uit het spijsoffer geweerd). Maar tevens spreekt de honing van de zoetheid van gééstelijke banden, die het werk zijn van Gods Geest. Honing doet vermoeidheid wijken en sterkt in de strijd (vgl. 1 Sam. 14:27-29).

Het tweede kenmerk van de smaak was dat het manna deed denken aan *oliegebak*; en olie is in de Schrift altijd een beeld van de werking van Gods Geest. Deze werkzaamheid was in het leven van Christus uiteraard in rijke mate aanwezig. Hij was gezalfd en verzegeld met de Geest, Hij liet Zich leiden door de Geest, en Hij was dat Heilige dat door de Heilige Geest was verwekt (Luc. 1:35; 4:1; Joh. 6:27; Hand. 10:38). Het oliegebak waarvan sprake is in Numeri 11 doet trouwens wél denken aan het spijsoffer, dat met olie werd aangemaakt en bestreken (Lev. 2:4). Ook de hoeveelheid van het dagelijks manna kwam overeen met de grootte van het spijsoffer (vgl. Ex. 16:16,36 met Num. 28:5). Zowel het manna als het spijsoffer zijn typen van Christus. Hij is het 'voedsel' voor ons als pelgrims in de woestijn, en als priesters in het heiligdom. Maar Hij is ook de 'spijs' op het altaar voor de Here.

Zijn vlees eten en Zijn bloed drinken

Voeden wij ons zo door het geloof met het brood des levens? Is Christus in Zijn vernedering op aarde het Voorbeeld dat wij voor ogen houden? Laten wij er dan aan denken dat wij ons niet alleen hebben te voeden met de Heer als Degene die uit de hemel is neergedaald, maar ook met de Heer als Degene die is neergedaald *in de dood*. Elke goede gave en elk volmaakt geschenk daalt van boven neer, van de Vader der lichten (Jak. 1:16). Als dit woord van de Schrift reeds geldt voor de stoffelijke en geestelijke zegeningen die ons deel zijn, hoeveel te meer is het dan van toepassing op de onuitsprekelijke gave die de Vader ons heeft geschonken in Zijn geliefde Zoon?

Christus is van boven neergedaald, uit de hemel, om ons die dood waren in misdaden en zonden het leven te kunnen geven. Hij is het ware levensbrood. Ieder die zich met Hem voedt, krijgt deel aan het leven dat alleen in Hem te vinden is. Wie in Hem gelooft, ontvangt eeuwig leven. Maar als gelóvigen hebben wij voortdurend behoefte aan dit voedsel: het leven dat wij van God hebben ontvangen in de nieuwe geboorte wordt namelijk door dit levende brood onderhouden. Christus leeft in mij, zegt Paulus, en wat ik nu leef in het vlees, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven (Gal. 2:20). Christus *blijft* Degene die ons voor ogen moet staan, want alleen in voortdurende gemeenschap met Hem en in de kracht van de Heilige Geest kan het nieuwe leven zichtbaar worden. Dat is wat de Heer Jezus duidelijk maakt in het vervolg van Zijn rede in Johannes 6. Wij moeten ons met Hem 'voeden' als de Gestorvene en figuurlijk gesproken eten van Zijn lichaam en drinken van Zijn bloed, want Zijn vlees is ware spijs en Zijn bloed is ware drank (Joh. 6:51-55). Wij hebben Hem nodig als de Levende, de Gezondene van de Vader, maar ook als de *Gestorvene*. Alleen Zijn dood kon ons het leven schenken: het tarwegraan moest in de aarde vallen en sterven om vrucht te dragen en zich te kunnen vermenigvuldigen (Joh. 12:24).

Deze gemeenschap met Christus als de Gestorvene is niet alleen noodzakelijk om opnieuw geboren te kunnen worden, ze is ook vereist om het nieuwe leven te *onderhouden*: 'Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem' (Joh. 6:56). Zo kunnen wij verwerklijken dat wij *met Hem* zijn gestorven en opgestaan; zo kunnen wij ons identificeren met een gestorven Heiland en in een blijvende gemeenschap met Hem leven. Wij blijven of 'wonen' dan in Hem en Hij in ons.

*'Jezus is het brood des levens,
uit de hemel neergedaald;
Hij schenkt aan de ziele voedsel,
waar geen and're spijs bij haalt'.*